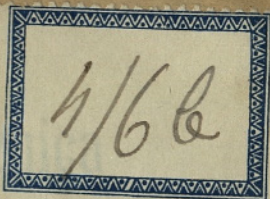

Zabavna knji

za

slovensko mladino.

Urejuje in izdaje

Anton Kosi,

učitelj v Središči

B III
131

VII. zvezek.

V Ljubljani, 1898.

Založil izdajatelj. — Natisnila Katoliška Tiskarna.

35068, VII C, g. d

R 57084-7

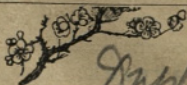

5203937

30.12.2009

„Čitaj rad dobre knjige; v njih imaš,
 ako je prav čitaš in razumeš, modrega
 učitelja in ljubeznivega prijatelja povsod,
 na vseh krajih svojega življenja!“

Dupl av VIII C 35068 g

IZLOČENO

110M

FZC 8221/1953

Pripovedni del in pesmi

☉trokova molitev pred jedjo in po jedi.

I. Pred jedjo.

Blagoslovi, ljubi Bogec, ta jedila,
Ki nam roka jih je Tvoja podarila,
Da bi vedno v ljubo zdravje
Nam teknila.

II. Po jedi.

Čuj v nebesih, ljubi Bogec, to zahvalo,
Ki do Tebe jo pošilja dete malo,
Ko po jedi roke sklepa,
Kliče k Tebi: „Hvala lepa,
Kakor zdaj — vekomaj!“

Jožef Volc.

☉troku.

Spóštljivo, dete, zreš na-mé
In jaz na-té ljubeče,
A vkljub temu želiva si
Prav nejednake sreče.

Da bil bi kdaj, kar zdaj sem jaz,
Želiš si ti, otroče;
Da bil bi jaz, kar zdaj si ti,
Pa jaz želim si vroče.

Jožef Volc.

Deseti brat.

Spisal Simon Svetlin.

I.

Ivela je mati, katera je imela deset sinov. Kadar jim je rezala kruh, se je vedno nad desetim razjokala. Bratom je bilo to neumljivo, nagovoré torej desetega, naj mater o prvi priliki vpraša zakajse zmirom joka, kadar mu kruh reže?

Drugi dan poda mati desetemu svojih sinov kruha zopet solznih očij. Ta pa jo vpraša: „Ljuba moja mamica, povejte mi vendar, čemú se vedno zasolzite, kadar mi dajete kruha?“ Ihté mu odgovori mati: „Dobro dete, vprašaš, odkod te moje solze? Ko si bil mlajši in manjši, prorokoval mi je neznan prosjak*), katerega sem gostoljubno prenočila, da boš moral ti v dvanajstem letu v svet, ker si moj deseti sin. Misel, da ti bode še tako majhnemu rezala kruh tuja roka, mi izvablja tem obilnejše solze iz očij, čim bolj se bliža oni čas.“

*) prosjak - berač.

Od tedaj je neznana bajna sila vabila desetega brata iz domače hiše. Poprosi torej mater, naj mu dovoli od doma, da se tem prej privadi trpljenju življenja. Zelo nerada ga je ljubeča in skrbna mati pustila od sebe. Lepo se je poslovil od bratov in ljubljene matere. Vsa solzna ga je mati blagoslovila in priporočila njegovemu angelju varihu, da bi ga povsod milostno vodil in očuval vsakega zlá.

II.

Daleč od domače vasi je dobil deseti brat pri dobrem kmetu službo pastirja. Vsak dan je gonil živino na pašo v prijazno dolinico.

Ko je nekega dne ob solnčnem vzhodu klečé na mahovitej skali pobožno odmolil svojo jutranjo molitvico, spominjajoč se v njej nepozabne mamicé, vstopi, ko bi trenil, pred njega neznan prosjak. Prijazno ga pozdravi, sede k njemu in ostane pri njem, učeč ga molitvic in čitanja; živina pa se je pasla lepo mirno sama.

Opoldne mu prinese dekla obed. Pastir ga je delil s prosjakom; potem sta molila in se učila do večera. V mraku ženeta domov. Na neki stranski poti izgine prosjak, da pastir ni znal ne kako, ne kedaj. Doma ga vpraša dekla, če je imel dovolj obeda. „Hvalo Bogú, z nekim prosjakom je obema še ostalo.“ „Kako to?“, čudi se dekla, ki je bila pri obedu poleg, „da jaz nisem nikogar videla.“ Gre in pové gospodinji. Ta skrbno sama vse povprašuje pastirja.

Drugi dan nese gospodinja obed, a tudi ona nikogar ne vidi. Deček pa pove zvečer, da je bil oni prosjak zopet pri njem. Gospodinja pove gospodarju.

Tretji dan nese sam gospodar obed in skrbno gleda in opazuje, a ne vidi nikogar.

Pastir pa je povedal, da ga je bil pobožni in učeni prosjak zopet poučeval. Kmetu se zdi ves dogodek takó zanimiv, da ga razloži ondotnemu župniku.

Naslednje opoldne gre gospod župnik z gospodarjem v dolinico. Gospodar nese obed, župnik pa se skrije za bližnji grm. Gospodar ni videl nikogar, župnik pa je ugledal le motne orise in poteze moža, kateremu se okrog častitega obraza vije zlat venec bliščečih žarkov, na rokah in nogah pa se označujejo bagrenordeče rane.

Iz tega je sklepal duhovni gospod, da je prosjak morda sam — Kristus in da ima Bog s tem nedolžnim pastirčkom posebne namene.

Deseti brat je ostal pri tem kmetu do dvanajstega leta. Prosjak je pastirčka poučeval, gospodarju pa je rosil nebeški blagoslov na hišo in imetek.

Deseti brat je izpolnil dvanajsto leto. Ta dan je sprejel z angeljsko pobožnostjo prvič najsvetejši zakrament t. j. sv. obhajilo. Potem je gnal poslednjikrat na pašo. Prosjak mu je nakazal, kod naj hodi in kam naj gre. Za slovo mu

deček poljubi roko. Opoldne se poslovil pri vseh domačih, ki so ga odpustili rosnih očij.

III.

Oni nemir in neznano hrepenenje, ki se pojavlja pri vseh desetih bratih, ga je gnalo z nezadržano silo po prosjakovih napotilih dalje in dalje, da je naposled došel v sam — Rim. Tu so mu dobri ljudje pomagali, da se je mogel šolati.

Že se je bližal svojemu namenu, kar ga zapelje slaba družčina. Hitel je v svojo nevarnost, a vendar ga še rešijo strašilne sanje. V snu zazrè krilatega mladeniča, ki ga otiraje si solzé zapušča. Bil je njegov angelj varih. Sen ga povede v rodno hišo, hoče objeti ljubljeno mater, a je nikakor ne more, iz njenega očesa pa se potoči krvava solza. — V trenutku zagleda v snu prosjaka, ki mu resnega obraza, na katerem se čita žalost in bol, zapreti: „Nazaj!“ — Vzdrami se. Solze kesanja mu privrejo iz očij. Roki sklene in ustna mu šepčejo iskreno molitev za mater in za oproščenje njegovih grehov.

Čez nekoliko let se je vršila v večnem mestu skromna slovesnost: duhovit mladenič preprostega rodú je daroval — prvo sveto mašo. Bil je deseti brat. Daleč, daleč od doma je stopil prvič pred oltar in maševal — za nepozabno mater. Povzpenjal se je od dostojanstva do dostojanstva, ali njegov značaj desetega brata mu je

vdahnil krasno misel da se je odločil za misijonarja v blaženo Indijo. Zahvalil je za vse časti in odlike ter odrinil čez morje.

IV.

Mnogo let je zatonilo v večnost, odkar je deseti brat razširjeval krščanstvo med pagani. Kakor pravi deseti brat je hitel neutrudni apostol od kraja v kraj ognjevito oznanjevaje sveto blagovestje.

Zopet je imel neko noč nemiren sen. Na mrtvaškem odru je zrl drago mater. A tu se mu prikaže prosjak, ki mu veli: „Vrni se domov! Dovolj si se trudil, dovolj storil!“ —

Takoj drugi dan se je deseti brat vkrcal na ladijo. Zopet je v revni romarski obleki stopil čez domači prag.

„Hvalen bodi Jezus Kristus!“ — „Na vekov veke!“

„Ali morete prenočiti ubogega človeka?“ — „Nimamo žal nič prostora, oglasite se drugod!“ je del gospodar.

„Torej nimaš nič prostora za svojega desetega brata!“

S temi besedami je odhitel deseti brat v mrzli zimski noči na pokopališče, na materni grob. Mesečina je bajno sijala. Deseti brat pa je solzan molil za rajno mater, za se ubogega grešnika in za svojega trdosrčnega brata. V jutro so našli desetega brata na materinem grobu — mrtvega

in pokopali so ga tik matere. Ko se je povrnila pomlad, prikipeli sta iz grobov desetega brata in njegove matere dve bujni liliji, ki sta vzcvetevali leto za letom in krasili v trajni spomin gomili dveh tako ljubečih se src.

Da vaju ločil ne bi!

Kakó se matere oklepaš,	In mati gladi tvoje kodre
Otroče ljubko — živo,	Pritiskajoč te k sebi,
Kako srčno jo poljubuješ	Ko jaz Bogá na tihem prosim,
In gledaš ljubeznivo.	Da vaju ločil ne bi.

L. Černej.

Bog povrni!

V nekem trgu je živel mesar po imenu Barjak. Da-si je bil že zelo bogat, bil je vendar zelo lakomen ter znan kot trdovraten skopuh daleč na okrog. Berač se ni smel pokazati pri njegovi hiši. Če se je pa vendar kak revež zmotil in obstal pred njegovo mesnico, zmerjal ga je trdovratni skopuh, namesto da bi mu dal kak dar; vsak tak berač se je hitro pobral od skopuhove mesnice in nikoli več ni obstal ondi. Ni čuda torej, da se je vsak prosjak ogibal Barjakove mesnice.

Nekoč pa se je vendar dogodilo, da je v Barjakovo mesnico prišla neka ženica od starosti vsa sključena.

Starka, opirajoča se ob palico, pride v mesnico ter prosi košček mesa in nekaj kostij, da bi mogla svoji bolni hčeri skuhati juhe.

Mesar je bil sam v mesnici in tehtal ljudem meso. Ko je bil že postregel vsem ljudem, pomeri staro tujko od pet do glave ter jo vpraša z osornim glasom: „Koliko pa hočete mesa? — — Saj menda veste, da se v moji mesnici ne daja nič zastonj, ampak da se le prodaja!“ — —

„Oh, predragi gospod, jaz nimam denarja — tudi nič ne kupujem, ampak prosim samo vboga-ime — z ničemur drugim vas ne morem plačati, kakor samo z „Bog povrni!“ Upala sem, da se moje uboge, bolne hčere usmilite zavoljo Boga. — Ljudjé so mi nasvetovali, naj si izprosim nekje košček mesa in nekaj kostij za juho; to bode — tako so mi dejali — gotovo ozdravilo mojo hčer!“

„No, ako želite mesa za svojo bolno hčer, bom vam nekaj navagal“, reče mesar jezno zajedno pa porogljivo, „toda sami pogledjte, koliko bode tega za vaš „Bog povrni“. Od tega si gotovo ne skuhate juhe!“

To izgovorivši, vzame svinčnik in kos papirja, v kakeršni je navadno zavijal svojim kupovalcem meso ter napiše po vsem papirju besedi „Bog povrni!“

Papir z napisom pokaže starki, potem pa ga lahkomišelnó vrže na tehtnico. Toda kako se začudi, ko pade važnica s papirjem na mizo tako

močno, kakor da je na njej najtežja utež. Mesar se sicer nad to prikaznijo zavzame, a takoj je zopet hladnokrven. Mislil je, da je morda z rokavom potegnil važnico na mizo; zato odseka, ne da bi o tem dalje premišljeval, košček mesa ter ga vrže na drugo važnico. A ta se niti ne premakne. Odseka torej drugi, tretji, četrti, peti — deseti košček, toda tehtnica se ne gane. Začuden gleda mesar Barjak to prikazen, preneha tehtati ter natančno pregleduje tehtnico ali vago.

Vse je na njej v najlepšem redu. Zdaj zamenja oboje: kjer je bilo meso, dá sedaj papir s čudno težkim napisom; na važnico pa, kjer je bil papir, položi meso. Na njegovo veliko začudenje se ponavlja ista prikazen, zakaj važnica s papirjem pade na mizo, druga važnica z mesom pa se vzdigne kakor lahko pero.

„Hm, to je čudno; kaj takega se mi še ni pripetilo!“ tako mrmra mesar in radovedno meče na važnico kos mesa za drugim, da se prepriča, kdaj se važnica z lahkim papirjem vzdigne. Toda tega ni dočakal. Tehtnica je bila z mesom že tako prenapolnjena, da so padali koščeki raz njo. V tem se Barjak podpre, z obema rokama ob važnico, ali ta se tudi zdaj ne premakne, kakor da bi druga važnica s papirjem tehtala mnogo centov.

Mesarju Barjaku se pokaže na čelu pot. Ne more razumeti, kaj se tu godi. Noge mu omahujejo, roke se tresejo, pri srcu ga nekaj bôde

in drži in pri vsem tem vidi v duhu vse uboge in revne postave beračev, katere je zapodil od svoje mesnice. Čudno mu je pri srcu. Spozna pri tem grešnost svojega dosedanjega ravnanja in trdost svojega srca. Nekoliko trenutkov si briše z desnico potno čelo, potem vzame važnico ter dá vse navagano meso starki v predpasnik, govoreč ves ganen: „Tako; tukaj imate, babica. Skuhajte sebi in bolni hčeri dosti juhe ter okrepčajte se. Vidim, da tehta vaš „Bog povrni“ več nego premore mesa cela moja mesnica. Pridite k meni vsak dan in izberite si, kar hočete. Zdaj sem se uveril sè svojimi očmi, kolikšno ceno ima iskreni „Bog povrni!“

Stara ženica srčno zahvaljuje, blagruje v duhu radodarnega moža, želeč mu zdravja in blagoslova božjega, potem veselo hiti domov k svoji hčeri.

Od tistega časa je bil mesar Barjak ves drugačen. Noben revež ni odšel od njegove mesnice, da bi ne dobil vbogaime. Ko je pa prihodnjo nedeljo šla cela truma beračev iz cerkve mimo njegove mesnice, šel jim je mesar kar naproti, prijazno jim govoreč, da so se vsi zavzeli: „Zakaj pa ne greste k meni? — Ali se me bojite? Še nobenega nisem snedel! —

Berači so bojazljivo vstopili v mesnico, zakaj bali so se, da jih bode Barjak ozmerjal, kakor prej že večkrat. Ko jih je pa mesar bogato obdaroval, so ga srčno zahvaljevali. Seveda so se

čudili, odkod taka nagla izprememba pri mesarju, toda Barjak ni nikomur pripovedoval onega dogodka razun svoji družini.

Papir s težkim „Bog povrni!“ je dobro shranil in večkrat ga je kazal svojim odraslim otrokom s temi le: besedami :

„Ta papir, ljubi otroci, imejte v časti! Spoznal sem po njem, kako visoko ceni Bog vbogaime, in kako je že samo iskreni „Bog povrni!“ zadostno plačilo za vsak dar, kateri podelimo svojemu revnemu bližnjiku. Dobro si to zapomnite, ljubi otroci! Ne tajim pred vami, da se nam dobro godi, toda od tistega časa, kar se v naši hiši deli vbogaime, godi se nam, hvala Bogu, tako dobro, da smatran to za božji blagoslov, kateri so nam od Boga izprosili reveži.

Svečan v „Miru“.

Kujasti Janko.

Janko je imel grdo navado, da se je rad kujal. Kedar je bil pokaran ali kaznjen — in brez tega ni pri otrokih — skril se je v kak kot in si mislil: „Naj se le bojé za-me in me iščejo!“

Nekega dne je moral Janko po vodo. Vse obotavljanje mu ni nič pomagalo. Nevoljen pride do studenca ter postavi lončeno bučo tako trdno na skalo, da se razdrobi.

Deček se zelo prestraši. Opazuje nekaj časa črepinje, potem pa se vrne prazen domov. Da ni bilo matere na pragu, skrnil bi se bil, a tako se ni mogel.

„Kje imaš vodo?“ vprašajo mati. Deček, namesto, da bi povedal resnico in prosil odpuščanja, se obregne: „Pa bi bili sami šli po njo!“ To je bilo sicer predobri materi vendar preveč. Pošteno napraska sinka govoreč: „Ako kdo kaj nerad stori, stori gotovo napačno!“

Deček zbeži tulèč za hišo.

„Danes pa se jim ne oglasim, naj me iščejo, kakor me hočejo!“ pravi sam sebi ter se potegne po lestvici na svinjak.

„Tukaj me ne najdejo!“ de zadovoljno, zvalivši se v listje. In res klicali so ga mati, a najti ga niso mogli. O, saj bi že bil sam prišel!

Deček je že ležal precej časa v listji in postalo mu je dolgočasno. Že je hotel iti k materi, a ni mu pripustilo.

Zdajci se priplazi domača mačka na hlev. Janko jo hoče vjeti, da bi se poigral ž njo. Stopi torej čez bruno, pa o joj! Mačka skoči, deček pa loputne skozi strohneli pod v svinjak.

Prasci so prestrašeni plazili po stenah in krulili, da je Janko skoraj omedlel.

Ko se je malo zavedel, iskal je izhod. Zastonj! Duri so bile od zunaj dobro zaprte. Deček je hotel nazaj skoz luknjo, a bil je premajhen. Začel je kričati na pomoč, a svinje so zopet tako grozno

zakrulile, da mu je kar sapo jemalo. Trepetaje se je stisnil v kot pri koritu in čakal rešitve. Mučila ga je že misel, da bo moral prenočiti med to svinjadjo. No, tega mu ni bilo treba. Mati so se vrnili s polja in prinesli svinjam piče. Lahko si mislite, kako so se prestrašili, ko je skočil iz-za korita — Janko!

Skesan je pripovedoval skujanec materi vso dogodbo.

Mati so rekli: „Zakaj pa nisi prišel, saj sem te klicala.“ Potem pa so še dostavili s hvaležnim srcem: „Hvala Bogu, da nisi padel med oni veliki črnji svinji, raztrgali bi te bili!“

O tem je bil uverjen tudi deček.

Od tega dne se ni več kujal. Kadar se ga je lotevala stara slabost, spomnil se je zapora v svinjaku, in — dobro je bilo.

L. Černež.

Bezgov cvet.

Povestica.

Vsako jutro, ko se je mali Francek, sin premožnega pesestnika v vasi R., prebudil, skočil je iz postelje, hitel k oknu, je odprl in se na pol glasno vprašal: „Morda bo pa danes?“ Pri tem se je žalostnih očij ozrl na bezgovo drevo, ki je stalo na dvorišču tik zida. Ostro je uprl oči na

zeleno brstje, toda belega cveta ni bilo še nobena; „včeraj tako, danes tako, jutri tako — kdaj bo vendar bezeg cvetel?“

Več tednov je Francek pazil na bezgovo drevesce, kdaj bo pognalo prvi cvet; a ni se ga mogel čakati. Kaj pa je bilo tako posebnega na tem cvetu? Francekova sestra Alenka je bila bolna, hudo bolna. Ko so skrbni stariši nekoč v prisotnosti malega Franceka zdravnika vprašali, ali kaj je upanja, da bi deklica še okrevala, rekel je zdravnik: „Ako dočaka bezgov cvet, bo živele.“ Zdravnik je hotel reči, če se prevleče do vigredi, potem se vidi, da ima še dovolj moči v sebi in da bo prebolela. Francek je pa zdravnikove besede tako razumel, kakor so bile govorene, misleč, da bo sestro ozdravil bezgov cvet. Zato je tako težko pričakoval tega cvetú. Ker je Francek svojo sestrico zeló ljubil, zato je zeló žaloval zaradi njene bolezni, toda le na tihem; nikomur ni nič povedal, zakaj je tako otožen. V nemar je pustil vse svoje igrače: voziček na štiri kolesca, izdelek starejšega brata, piščalko, katero je dobil od strijca Jakoba, kroglice in vrtalke.

Dobri Francek je mislil le na sestro Alenko, in vsak dan, zjutraj in zvečer je molil k Bogu, Mariji Devici in ljubemu Jezusu, naj bi storili, da bi bezeg pognal cvet, in da bi isti ozdravil sestro.

Uboga Lenčica je bila vsa blede in slaba. Večkrat ob solčnih dneh meseca malega travna

jo je peljala mati na dvorišče, kjer je stal pod veliko hruško blazinast stol že pripravljen, da je nanj sedla. Molčé in motnih očij je pogledovala bolnica zdaj na levo, zdaj na desno. Nič je ni veselilo, nič zanimalo razun cveta rumenih vijol, katere je lansko jesen sama vsadila.

Francek jo je često od daleč opazoval in vzdihoval: „Oh, ko bi bezeg cvetel!“

Dan za dnevom je minil, pa bezgovec se ni pokazal v cvetu. Francek je bil ves obupan in v preprostosti sedmih let je prosil Mater Božjo, naj naredi čudež, da bo bezeg začel cveteti. Tako nedolžne, iz čiste bratovske ljubezni izvirajoče priprošnje nebeška Mati ni mogla prezreti.

Nekega lepega dne so Alenko zopet pripe-ljali na njen navadni prostor pod hruško.

Francek jo je molčé opazoval, skrit za majhnim grmom. Bila je bleda, ko smrt, in prsti njenih rok so bili že sama kost. Zdajci jo napade mrzlica, in naslonila je svojo glavico na prsi zraven sto-ječe matere. Francek videvši to, misli, da bode sestra sedaj umrla; zajoka na ves glas in zbeži z dvorišča na vrt in tam po vrtu dalje vštric lesene ograje, dokler ga ne ustavi stari zid, ki je obkoljeval sosedni graščinski vrt in log. Stari zid je bil ves razpokan in po razpoklinah ter pod zidom so rastle bezgovci, robide in bršlan.

Ko je Francek tja prijokal, splašil je kose in ščinkovce, ki so letali tam okrog in prepevali; zleteli so v bližnje grmovje sredi loga.

Skozi široko razpoklino je pogledal Francek v graščinski log in ugledal tam za drevjem in grmovjem beli zid velikega gradú z dvema stolpoma. Ko pa tako skozi špranjo pogleduje, zdajci od začudenja zavpije. Zagledal je namreč med grmovjem velik bezeg, ki je bil v cvetu, da je bil bel kakor mleko. Ves zamaknen je ogledoval lepo cvetje. To bi bilo zdravilo za Alenko! Toda kako priti do bezga! Kaj, ko bi se mogel pri razpoklini preriti skozi zid? — Poskusi, saj ima drobno, malo, šibko telesce; šlo je!

Ko stopi v graščinski log, teče brž k bezgovcu. Pa cvetje je viselo precej visoko, od tal ga ni mogel doseči. Treba je bilo torej plezati na drevo. Srečno priplazi toliko više, da zagrabi vejo, na kateri je visel velik cvet ter ga odtrga. Toda po graščinskem zemljišču se ne hodi kar tako meni nič tebi nič, kakor po občinskem pašniku! Tega Francek do sedaj še ni skusil.

Sultan, veliki, črni grajski pes, začel je lajati in režati se ter kazaje svoje velike zobe, je korakal srdit proti grmovju, kjer je stal Francek ves prestrašen pod bezgom, ne vedoč, kam bi zbežal.

Tudi stari gozdar Matija, ki je imel v logu ravno nekaj opraviti, zapazil je dečka. Bliža se mu torej počasi, da ga strese za ušesi zavoljo ugrabljenega bezgovega cveta.

Franceka je prvokrat v življenju začela peči vest in dvomil je sam, ali se ni morda pregrešil,

ko je brez dovoljenja svojih starišev šel na ptuj svet po bezgov cvet.

„Kaj delaš tukaj?“ zarohni gozdar nad dečkom. S trepetajočim glasom odgovori Francek: „Prišel sem po bezgov cvet za svojo bolno sestrico, zakaj zdravnik je rekel, da jo bo ozdravil bezgov cvet.“

„Če je temu res tako“, reče gozdar potolažen, „potem si priden, da skrbiš za svojo sestro.“ To rekši, utrga mu še večjo bezgovo vejo, na kateri sta bila dva lepa cveta. „Nesi to svoji sestri, naj ji skuhamo čaja, da ozdravi. Ti pa ne hodi več sam v naš log, zakaj Sultan je hud in bi te lahko ugriznil.“

Francek je tekel vesel s cvetjem domov ter ga izročil sestrici, rekoč: „Tukaj je bezgov cvet, ki te bo ozdravil, kakor je rekel zdravnik.“

Alenka, dekle štirinajstih let in že dovolj pametna, vzame cvetje, objame skrbnega bratca ter mu reče: „Lepa ti hvala, ljubi Francek, sedaj bom kmalu zdrava!“

Zdravnik je govoril prav: mili in prijetni pomladnji zrak je poživil tudi telesne moči bolne Alenčice, mrzlica jo je popuščala, in čutila se je vsak dan močnejšo, dokler ni popolnoma ozdravela.

Francek pa še danes misli, da ji je on z bezgovim cvetjem prinesel zdravje.

Iz francoščine.

Kolikrat se je Marija v svojem življenju nasmejala.

Narodna legenda.

Marija se je, kar je bila živa, samo trikrat nasmejala. Prvikrat, ko je mali Jezušček zagledal na drevesu lepo jabolko in je rekel: „Jabolček, vidiš, kako sem jaz še majhen, da te ne morem doseči. Ker ne morem jaz do tebe, pa pridi ti do mene, ker bi te tako rad pojedel.“

Tem preprostim besedam se je Marija nasmejala. Ali jablana je poslušala Jezuščka in se nagnila k njemu, da je mogel utrgati jabolko.

V drugo se je to tako-le zgodilo: Marija je urezala Jezuščku prvo suknjico in ga šaljivo vprašala, če ve, kako jo je treba narediti. Jezušček veli: „O, to ni nič težko. Vidiš, ta rokavček se mora strniti tako, in ta tudi tako in oba rokavčka se morata prijeti stana tukaj pa zopet tukaj in tako se napravi vse drugo tako, da bo suknjica tako lepa in močna, da jo bom lahko nosil, še ko bom velik.“

Marija se nasmeje preprostim besedam Jezuščkovim. Suknjica pa se strne in naredi brez šiva vse takó, kakor je rekel Jezušček. In ta suknja je rasla ž njim vred in ostala cela in lepa, dokler je živel. Nosil jo je do svoje smrti. Po njegovi smrti pa so vadljali za njo vojaki, kakor je pisano v svetem pismu.

Tretjikrat se je nasmejala Marija Jezuščku, ko je bil že nekoliko odrastel in je pomagal

svojemu krušnemu očetu, sv. Jožefu, delati. Sveti Jožef je potreboval deske. Desko je našel, ali ko pomeri, zdi se mu, da je nekoliko prekratka. Jezušček veli: „Pa kaj za to, če je prekratka, dajva jo potegniti!“

Marija se nasmeje preprostim besedam.

Sv. Jožef in Jezušček pa primeta desko in deska se jima tako potegne, da sta jo mogla porabiti.

Zap. J. Trdina v „Ljub. Zvonu“.

Koline.

(Národná.)

Veseli čas prihaja,	Prešiča smo zaklali,
Ko mati zgodaj vstaja,	Na drobno razrezáli,
'Ma dost ¹⁾ skrbi in dost' trpi,	Saj boljše je stotisočkrat,
Ker v peč potico vsaja.	Kot da bi ga prodali.

Prešiča smo vzredili,	Klobase so nar'jene
Zdaj bomo ga lovili;	In materi zročéne,
Okrog voglov, okrog plotov	So „gvircane“ ²⁾ in poprane,
Za njim bomo hodili.	A niso še pečene.

Prešič široko zija,	Zdaj sédimo za mizo,
Z debelim repom vija,	Pokličimo tud' Lizo,
Ker se boji zdaj zadnje dni,	Da žlice razdelila bo,
Da klal ga bo Matija ²⁾	Ker juha že je blizo.

Prišel bo tudi gôdec,
 Dobil bo svinjski gobec;
 Le pridi k nam, še rep ti dam,
 Boš dober 'mel želodec.

Zap. A. K—i.

1) dost = skrajšano: dosti, mnogo.

2) Matija pomeni tukaj klavčevo ali mesarjevo ime.

3) „gvircane“ je ptuja beseda in pomeni toliko kakor začinjene ali z dišavami potresene.

Ne poskušajte več tako!

Národna legenda iz Savinjske doline.

Iz časa, ko sta še naš božji Učenik in sveti Peter hodila po svetu, znano je preprostemu ljudstvu mnogo mnogo dogodkov, kako sta ta kot nepoznana, siromaška potnika delala razne čudeže in ljudem skazovala dobrote.

Jeden taki dogodek vam hočem tudi jaz, dragi bralci, povedati, kakor sem ga slišal pripovedovati od starega moža.

Poslušajte torej!

Bilo je lepo jutro začetne vigredi. Vse je glasno pričalo, da je krasna pomlad že davno raztegnila svoja mlada krila čez naravo Judovske dežele: škrjanček se je vzdigoval visoko v zrak, drobeč in žvrgolč svojo prekrasno Bogu hvalo dajajočo pesemco; sploh raz vsako stvarico na zemlji je odsevalo novo, veselo življenje.

Solnce je ravno vzhajalo iz-za izraelskih gor, ko se napotita božji Učenik in sveti Peter pustivši za seboj selo, kjer sta prenočila, tja po ravnem polju.

Počasi se pomikata božja potnika v prijaznem razgovoru dalje. Naposled zmanjka polja in nepoznana moža jo kreneta navkreber, po lepih izraelskih hribih.

Više in više se je pomikalo v sveti deželi pomladnje solnce in je delalo prekrasen dan,

kakeršni si moremo misliti na jutrovem — v sveti deželi.

Naša potnika stopata že utrujena po strmem potu dalje; vroče jima prihaja in tudi žeja ju začne mučiti; a nobenega studenca ni bilo opaziti tam blizu.

Nekoliko časa še korakata dalje, a slednjič dospeta na vrh prijaznega in lepega hribčka. Utrujena sta že bila in tukaj sta našla prostor, kakor navlašč za počitek: lepo košato drevo, v njegovi senci pa lične klopi z veliko kamenito mizo; tudi bister studenec je izviral v hladni drevesni senci.

Tusem torej sedeta Kristus in sv. Peter počivat. Čista studenčnica ju je zeló okrepčala, a kaj to, ker se je oglasil tudi prijatelj glad, češ samo voda ni za življenje.

Ne daleč od tod so pasli na lepem travniku izraelski pastirji ovce in jagnjeta. „Veš kaj!“ reče Mesija Petru, „idi in pròsi pastirje za jagnje — spečeva ga in se nasitiva.“

„Za jagnje prositi, je skoraj malo preveč“, reče Peter, „a ker to zaukažeš Ti, pojdem, naj bo, kar bo, pa bo.“

Peter gre prosit. Pastirji nepoznanega jim potnika sicer nekako čudno pogledujejo, a mu vendar izpolnijo prošnjo.

Ko prinese jagnje, zakoljeta ga, zanetita ogenj in je spečeta. Kako sta jagnje pekla, tega ne vem. Ko je bilo pečeno, reče božji Učenik:

„Zdaj pa obedujva, toda nobene kosti ne smeva živalci zlomiti, marveč polagala je bova tukaj na kup.“

Ko se najesta, pobere božji Učenik kosti in ostanke ter vrže iste med čredo, in glej čudo! Zopet postane jagnje iz njih, uprav tako, kakeršno je bilo poprej.

To storivši odpravita se božja potnika zopet na pot.

Strmeli so zdaj pastirji nad tem čudežem; vse je navdajal nekak strah.

Nekaj časa čudeč se preišljujejo dogodek, ki so ga ravnokar doživeli, potem pa reče najstarejši: „Hvala Bogu, sedaj bomo i mi lahko dobro živeli, saj vemo, kako se jagnje ali ovca zopet oživi, čeprav se poprej meso pojé.“

Hitro zakoljejo pastirji nekaj najlepših jagnjet, napravijo velik ogenj in začno peči, da je bilo veselje; prijeten duh se je širil okrog njih. Ko je vse pečeno, napravijo velik obed.

Ko se dobro najedó, pobere najstarejši pastir ostanke in kosti in je zažéne med čredo, kakor je videl prej ptujega potnika. A o joj, kosti so obležale, kakor so padle, le ovce so se splašile.

Kdo popiše strah in grozo pastirjev pri tem prizoru. Kakor okameneli stojijo, nekaj urno-petcev pa jo plane po potu za nepoznanima potnikoma.

Ko božji Učenik opazi, da sopihajo pastirji za njim, obstoji ter jih počaka.

S trepetajočim in zasopihanim glasom pripovedujejo pastirji potnikoma vso dogodbo od konca do kraja, in dostavijo naposled: „Preljuba krščanska človeka! V imenu Božjem vaju prosimo, pomagajta nam, če vama je mogoče, saj vidita, da smo reveži prevarjeni, da sami ne vemo, kako!“

Smehljaje se vrneta božja potnika s pastirji nazaj. Ko pridejo do črede, zbere Kristus kosti in ostanke, pa je vrže zopet med čredo — in glej čudež, spremenila so se v jagnjeta, kakeršna so bila poprej.

To storivši, obrne se božji Učenik k pastirjem, govoreč: „V prihodnje pa, ljubi moji, ne poskušajte več tako!“

Pastirji ganeni zahvaljujejo čudnemu ptujcu, zatrjevaje mu, da ne bodo nikoli več kaj takega poskušali.

Zap. Fr. K—k.

Mali Mirko.

Sličica iz otroškega življenja.

Sedel je na veji jablane, se gugal in pel: „Danes gremo k babici, babici! Strijc mi dajo orgeljce, orgelj — orgeljce!“ Vesel je bil sam sebe, svojega ljubkega glasú, ki je odmeval daleč na okrog, zlasti pa besed, ki jih je pel. Kaj tudi ne! Danes dobi orgeljce, dolgo zaželeno orgeljce, na katere bođe lahko igral kar in kako dolgo se mu bođe zljubilo. Oj neizrečeno veselje!

Pa na svetu je vse minljivo, tudi Mirkova radost. Ravnokar so stopili mati na hišni prag. Zagledavši malega pevca na jablani, plosknejo z rokama in vzkliknejo: „Za Boga! Zdaj mi sedi v svoji praznični obleki na jablani in se guglje. Glej, da se mi spraviš takoj doli!“ dostavijo razjarjeni.

Mali poniglavček na jablani je ves prestrašen umolknil in hoteč kar najhitrej izpolniti materino željo, zleze urno z jablane. Pri tem pa ni dovolj pazil in o joj: nova suknjica je dobila luknjico. Kaj bode sedaj! Mirko sicer luknjo z roko zakriva, toda materinemu očesu ne ujde nič, tudi luknjica na Mirkovi suknji ne. Zmerjali so sinčka, da je bilo joj, in slednjič so mu prepovedali — iti k babici.

To vam je bil udarec za ubogega Mirka! Ihtel je, da bi se ga usmilil kamen. Bratec in sestra sta prihitela izza ogla in zvedevši o grozni nesreči, sta milo prosila mater za ubogega Mirka.

In mati so se dali omehčati, zakrpali so luknjico in pol ure pozneje najdemo Mirka z očetom že v gozdu na potu, kako krepko koraka k babici. Čvrsto stopata oba, zakaj pot jima je še dolg.

Že sta nam izginila izpred očíj, vedno pa še odmeva iz gozda veselo Mirkovo petje: „Zdaj pa gremo k babici, babici. Strijc mi dajo orgeljce, orgelj — orgeljce!“

Osel in konj.

Ezopova basen.

Pri neki hiši so imeli osla, ki je opravljaval vedno najtežja dela, a hrane je dobival le po pičlem, da je bil večkrat lačen, kakor pa sit. Pod težkim svojim tovorom je časi komaj cokal naprej.

Nekega dne pride ubogemu trpinu naproti mlad, dobro rejen konj; krasna ježna oprava se je bliščala na njem. Osel je na tihem zavidal lepo žival ter glasno zamrmral: „Oj, kakó se godi tebi dobro, ti dobiš dovolj klaje, jaz, revež, pa moram stradati, — oh, kakó rad bi menjal s teboj.“ —

Minilo je nekaj mesecev od tega. Kar ugleda osel nekega dne zopet onega konja. A kakšen je bil zdaj! Hrom, suh in ves pohabljen, da je komaj vlekel majhen voziček.

„Je-li mogoče?“ vpraša začudeno osel. „Je-li se zgodil čudež?“ „Dà, res čudež je“, odvrne žalostno konjska para. „Krogla me je zadela v boju, moj gospod je padel raz mene ter me potem prodal za majhen denar. Ali bi še morda tudi sedaj rad menjal z menoj?“

Ne zavidaj nikogar zaradi njegove sreče, zakaj isto uniči često kratek trenotek.

A. K.

Kako je cesar Karol Veliki kaznoval gizdavost svojih dvoraničev.

V neki stari kroniki *) je zabeleženo o tem sledeče: Ko se je mudil cesar Karol Veliki s svojim spremstvom v Italiji, začeli so velikaši nemške države tamkaj takoj posnemati ondotne prebivalce v obleki in lišpavosti, medtem ko se je oblačil cesar vedno po svoji navadi, preprosto.

Nekega dne, ko je prišel Karol Veliki s svojimi dvorniki uprav iz cerkve, napove ta nemudoma velik lov, toda s strogo opombo, naj pride vsak z ono obleko, katero je imel baš oblečeno. Cesar sam je imel na sebi sicer ličen, a močen kožuh; obleka njegovih dvornikov, velikašev pa se je bliščala v vseh barvah; bila je svilna, okrašena z raznimi trakovi, perjem in z drugimi norčijami.

Tako oblečeni so drkali plemenitaši po gozdu za zverjadjo.

Dež je lil curkoma. Z bogatim plenom so se vračali domov.

Doma zapové cesar, da naj nikdo svoje obleke ne sleče prej, dokler ne gre spat; na telesu se baje obleka bolje posuši.

Dvorniki, slišavši to povelje, so delali sicer kisle obraze, a ugovarjati si ni upal nobeden strogemu zapovedniku.

*) Kronika = zgodovinska knjiga.

Lične kožice, tenka svila ter nje bliščeče barve — vse je mokrota tako spremenila, da to, kar je viselo sedaj na gizdavih dvoraničih, ni bilo obleki podobno. Vrh tega je postala fina svi-lenina trda in krhljiva, kakor suh les. Ko so se zvečer slačili, razpadlo je mnogo delov kar na majhne koščke.

Drugo jutro je zapovedal cesar, naj dvorniki pridejo pred njega, toda vsi zopet v obleki, katero so imeli oblečeno dan poprej na lovu. Dvorniki slušajo.

Toda kakšni so bili! Cesar jih je ogledoval od vseh strani, smejal se jim ter dal prinesiti potem svoj kožuh. Kazaje jim isti, dejal je pre-prosti vladar: „Poglejte ga, kakšen je bil včeraj, takšen je tudi danes, niti dež, niti trnje, po ka-terem smo tekali, mu ni škodovalo.“

Dvorniki so se osramočeni drug za drugim poizgubili. Ali jih je cesarjevo ravnanje zmodrilo ali ne, in kako so se oblačili potem, o tem kro-nika molči.

A. Kosi.

Sv. Martin in berač.

Na pol že slep, na pol že gluh
Čepi berač ob cesti;
Omagal je; kar več naprej
Ne more revež lezti.

Hu-hú, kako to brije piš,
Kako spreleta ude!
Domov za peč hiti vsakdó
Po cesti brez pomude.

Ni sile, komur gladko polt
Kožuhek mraza brani,
Gorje pa, kdor na pol je nag
Kot tam berač ob strani.

Obračajo se s ceste vanj,
Pogledi mili, srpi —
A nikdo ne pomaga mu,
Vsak misli si: Potrpi!

Huhú, kakó to brije piš,
Kako se vjeda v ude,
Saj burje sredi zimskih dnij
Tako ni bilo hude.

Prosjak, prosjak, na gabru tam
Hripavo vrana kraka,
Kdo vé, če s smrtno koso tam
Na te nekdó ne čaka . . .

Čuj, iskrih konj prihaja trop,
Na njih mladi vojaki —
Tem pač na mari ni berač,
Sami so siromaki.

A prosi le . . . Premrl berač
Z močjó poslednjo vzdahne:
„Za Kristusa — usmiljenje!“
Stemni se mu — omahne.

Poskoči s konja mlad vojak,
Martin njega ime je —
Zasmili njemu se prosjak
Proséč ga kos odeje.

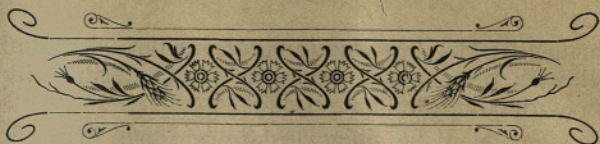
Kot trenil bi izdere meč,
Da glasno žvižgne v zraku,
Odpnè si plašč, preseka ga
In pol ga dá prosjaku.

Spet v sedlo dvigne se lahnó,
Da zarezgeče vranec;
Naprej! Za prvo silo že
Odet je mož — neznanec. —

Zrl Kristusa je ono noč
Vojak sred nočne tmine
In glas je čul: „Z obleko to
Odel si me, Martine!“

Jožef Volc.

Poučne črtice.

Leska.

Spisal *Janez Koprivnik.*

Viničar na meji vejnik dela in
priseče do leščinja.

Že je vzdignil bil sekiro, da po-
sekal bi leščinje.

Zdaj ugleda leščnikov na kupe
in drži sekiro v zraku,

V stran jo dene, leščnike potrga,
blagoslovi grm.

Leska raste po solčnih brdih in ob gozdnih robih; pa tudi globeje v gozd se vrine. Logarji jo črté in zatirajo, ker trdijo, da jim duší mladi naraščaj dreves. V večji časti pa je zaradi leščnikov pri otrokih, zlasti dečkih, Leskovk pa tudi ti ne marajo, čeprav so mnogo-krat le prepotrebno mazilo in zeló koristno zdravilo nevarnih boleznij, kakor lažnjivosti, upornosti, malomarnosti, lenobi in drugim.

Leska je grm, pa močen grm. V leščinji našteješ več, časi mnogo vej, ki so krive in sloke ter nagnene na stran. Med njimi stojé kakor sveča ravne obročnice, rajčnice in leskovke. Vse pa rastejo iz kratkega, grčavega, popolnoma v zemljo

zaritega debla. Leščinje je takorckoč vrh skritemu deblu in prav zaradi tega se v nekaterih letih zopet obnovi, ako ga posekaš.

Spomladi se začne leska prej gibati ko vsak drugi grm. Meseca svečana, ko še debel sneg pokriva gore, se je leska že vzbudila. Brstje se napenja, mačice se stezajo in iz debelejših brstov prilezejo kakor kri rdeče nitke — vrati premicanim, globeje v brsti tičečim pestičnim cvetom. Prašnice, ki sedé na luskah visečih in zibajočih se mačic — vsaka luska s prašnicami je prišničen cvet — naredé toliko cvetnega prahu, da je leščinje nekako v žolti megli, kadar veter potegne ter strese prašeče mačice. Nekaj prahovih zrnč posede na lepljive konce — brazde — rdečih vratov in oplodi pestične cvete, mnogo prahu se pogubi, obilo pa so ga bile že prej pobrale iz prašnic pridne čebelice.

Dolgo potem, ko je leska odcvetela, prikaže se šele listje. Listi so pecljati, srčasti, na robu dvakrat napiljeni in na spodnji strani dlakavi.

Leskini plodovi, priljubljeni leščniki, stojé posamič, v parih ali v manjših in večjih grozdičih. Okrog vsakega je nazobčan zvonček. Zreli leščniki so rumeni ali rjavi in sami popadajo iz zvončkov. Imajo trdno luščino in pa okusno jedrce. Leščniki niso vsi jednaki. Nekateri so debelejši, drugi drobnejši, nekateri bolj okrogli, drugi bolj podolgovati, nekateri trdejši, drugi mehkejši, nekateri zarani, drugi pozni.

Po vrtilih nahajamo časi debele turške in rdeče laške leščnike.

Leščniki dozore med mašama. Kakšno veselje zavlada takrat med deco! Na paši in po nedeljskih poldnéh preiskujejo otroci leščinje, kjer-

koli ga najdejo, ter si polnijo z leščniki žepe. Da bi pri tem le tudi ne segali po nezrelih! Kadar so že žepi naphani, napolnijo še klobuke, kape ali robce. Tudi za srajce jih vtikajo ter tlačijo v čevlje. Kolikrat pozabijo pri tem živine, katero so prignali past. Ta gre v škodo, pastirju pa okusne leščnike zvečer ogreni gibka leskovka.

Z leščniki otroci igrajo, barantajo in kupčujejo. Pa tudi tolčejo jih ter jedó jedrca. Pogostoma leščnike grizejo, kar je pa zeló nespačetno, ker si s trdo lupino silno kvarijo zdrave zobe.

Leščnike prinaša pridnim otrokom na miklavžev večer sv. Miklavž za darilo, jedrca tudi rade rabijo gospodinje za božične potvice.

Mnogo leščnikov je piškavih. Bel in skrivljen črvič, katerega najdeš v jedrci piškavega leščnika, je ličinka hrosta leščnikarja, ki je po barvi rjav, kakih šest *mm* dolg, ima nitkast rilec, a na koncu rilca majhna, a zeló trda grizala.

Meseca maja pride leščnikar iz zemlje, kjer se je razvil in prezimil, in spleže na leščinje. Tu poišče leščnik, ga z rilcem navrta in leže poleg narete luknje jajčece, katero potisne z rilcem v mladi plod. Iz jajčeca se izvalili činka, znani beli črv v piškovem leščniku. Le-ta zleze koncem poletja v zemljo in se tu zabubi, a prihodnjo pomlad izleze iz bube škodljivi leščnikar.

Leska ne koristi človeku samo z leščniki, ampak tudi z drugimi svojimi deli. Les rabijo strugarji in mizarji, iz njega kalajo in režejo zobe za grablje ter kuhajo ogljije, katero služi v pripravljanje strelnega prahu, a rabijo je tudi slikarji in risarji, da rišejo ž njim obrise svojim

slikam. Iz obročnic in rajčnic delajo obroče in raje, pa tudi vitre. Leskovke vežejo v presmece (cvetnonedeljske butare), ž njim iztepajo prašno obleko — poleg krhke koščene gumbe na suknjah —, čarovniki in čaravnice, vražarji in babjeverci (koder so še takšni) z leskovkami čarajo, rotijo hude duhove, iščejo zaklade itd. Prazna ali babja vera pripisuje namreč tej rastlini moč, s katero se, ako jo dotičnik rabi prav, skrite reči zopet najdejo. V ta namen je baje treba na božični večer ali pa tudi na dan pred sv. Tremi kralji odre-zati jednoletno leskovo mladiko. Da dobi ta mla-dika povsem pravo ali čarobno moč, treba je go-voriti rezaje jo nekaj besedic, s katerimi se pri-govarja šibi, da pred dotičnim, ki jo bode rabil, stori, da bode ona reč, ki je sedaj še nekje skrita — hkratu zopet očita.

Paganskim narodom je bila leska simbol ali znamenje neusahljivega življenja in stvariteljne moči; v trdi lupini tičeče sladko jedro je pomenilo novo življenje in rast.

O krotanju divjih živalij.

Gotovo si, mladi bralec, bil že kedaj v kakem zverinjaku¹⁾, če ne v velikem, kjer kažejo najraznovrstnejše živali, tako vsaj v majhnem, kakeršne pripeljejo dandanes že skoraj v vsako večjo vas. Ako si torej imel priliko stopiti v zve-

¹⁾ Zverinjak je zbirka živalij, zlasti inozemskih, katero prevažajo posebni ljudje iz kraja v kraj, kažoč jo občinstvu za denar.

rinjak, izvestno si se čudil ondi ne samo raznim inozemskim živalim, kakeršnih še morda do tedaj nikoli nisi videl, temveč še bolj najraznovrstnejšim umetelnostim, katere so iste kazale po navodilu svojega gospodarja ali njih krotitelja.

Ali si pa, čitatelj dragi, takrat tudi mislil na to, koliko truda, napora, potrpežljivosti ter vstrajnosti pa tudi poguma stane moža, ki se bavi s krotanjem in poučevanjem brezpametnih živalij, predno privadi krvoločne čveteronožce takó, da mu je mogoče stopiti ž njimi pred občinstvo? Gotovo o tem takrat nisi premišljeval, in ako tudi bi, pravega bi ne pogodil; zato poslušaj, kaj piše o tem neki sloveči angleški krotitelj živalij. On pravi:

„Dolgo dolgo časa preteče, predno se žival toliko nauči, da je krotitelju mogoče, pokazati se ž njo pred občinstvom. Najbolj dovzetni za uk se kažejo psi in mladi sloni. Zlasti sloni so kaj spretni in voljni. Takoj, ko spoznajo, kaj prav za prav ž njimi namerjaš, oziroma kaj od njih zahtevaš, napravijo ti zaželeno često sami ob sebi. Tudi znajdejo pogosto ložji način, po katerem dotično umetnost izvajajo; pri tem se jim mora pustiti kolikor mogoče njihova volja.

Z drugimi divjimi živalmi je delo mnogo težje. Z ukom pri živalih mačjega rodú, kakor levih, tigrih in pantrih se more šele tedaj pričeti, ko imajo živali kakih 18 mesecev. Ako stopi krotitelj prvokrat v zverinsko kobačo ali čajbo, ni sam, marveč spremljata ga dva močna moža, ki ga branita mrcin, kakor hitro se mu iste od zadaj približujejo. V jedni kobači navadno ni več zveri kakor samo samec in samica. Krotitelj prične s tem, da pihajoče mačke privadi na svojo na-

zočnost, na verige vklenjene gladi na rahlo in previdno po glavi ter prav ljubko ž njimi govori. Pri tem opazuje žival prav ostro, tako, da si zna vsak pogled in gibljaj prav tolmačiti. Čez teden dnij stopi krotitelj v svojem težkem delu že za korak naprej. Zdaj stopi že sam v kobačo ter udarja z debelo gorjačo ob tla, bije in tepta z nogama ter dela na razne načine še druge hrušče in šundre. S tem navadi živali, ki so često prav plahe, na hrup in prasko, vcepi jim pa tudi nekak strah pred svojo osebno močjo. Med vsem tem časom pa ne gane krotitelj očesa od svojih čudnih, rekel bi groznih učencev. On študira ali proučuje značaj vsakega posameznega, da uravna po njem daljne svoje nauke. On gleda na izraz očesa, opazuje vsako potezo okrog žrela, podobo in lego ušes, pred vsem pa menjajoče gibanje repa.

Od temeljitosti teh opazovanj je zavisen uspeh krotitelja, dà, često je zavisno od tega tudi njegovo življenje. Celo najbolj ukročenim živalim noben trenotek ni upati; vedno in vedno treba paziti na nje. —

Lev, katerega so učili, voziti se na kolesu ali biciklju, naučil se je to umetelnost v treh mesecih. Vaditi se je moral vsak dan toliko časa, da se je popolnoma utrudil ter postal zeló nevoljen in nestrpljiv. Nato so z vajo prenehali, in lev je dobil velik kos mesa za plačilo za svoj trud.

Medvedje so že po svoji naravi borilci, pri njih torej ni težko, naučiti jih pravil ter spretnosti.

Leopardi se učé zeló težko in le redko-kedaj se ž njimi kaj doseže. Opazilo se je tudi, da so pri živalih v obče samci bolj dovezetni za učenje od samic; poslednje so bolj okorne, često tudi potuhnjene in zeló nevarne.

Tako piše dotični angleški krotitelj zverin.

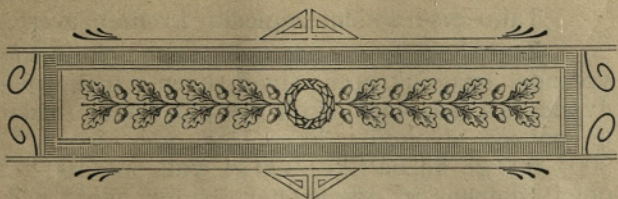
Zanimivati te gotovo tudi utegne, kolikšno vrednost imajo ukročene živali. Levova in tigrova dvojica ali par stane okoli 800 gld., panter (umeti je povsod dvojico): 300—1500 gld., jaguar *) 300—500 gl., hijena 120—300 gl., volk 50—100 gl., opici: šimpans in orangutang ali divji mož: najmanj 1000 gl., medved 100—300 gl., afriški slon 600 gl., indijski slon 1500—3000 gl., velikanski klokan ali kenguruj 100—500 gld.

Anton Kosi.

---

*) Ameriški tiger.

Pregovori, izreki in pametnice.

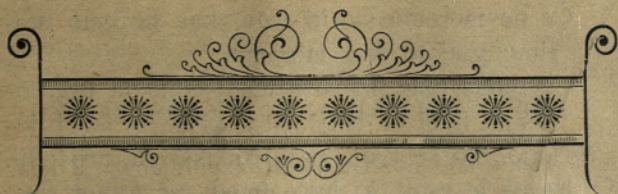
- * Najprej se vadi, potem še le delaj!
- * Vedenje ali obnašanje je zrcalo, v katerem kaže vsak človek svojo pravo podobo.
- * Kdor prepozno za-sé skrbi,
Praska se dostikrat, če ga tudi ne srbí.
- * Modrost donaša radost, ki je čista, ko bistri vir; po kreposti dohaja blaženstvo, ki je trdno kakor skala.
- * Postoj na bregu tihega potoka: glej, neprestano silijo njegovi valčki naprej, oni ne počivajo ne zjutraj, ne zvečer; — takšen je tek našega življenja.
- * Delo zasaja rože na lice.
- * Ne upaj vsakemu, predno se nisi prepričal o njegovi zvestobi; pa zopet ne sumi o vsakem hudobno brez tehtnega vzroka, ker to bi bilo brez vse krščanske ljubezni.

- * Če ne moremo storiti tega, kar hočemo storimo vsaj to, kar moremo.
- * Če ljubiš tiste, ki se s teboj šalijo in kratkočasijo, ljubi še bolj tiste, ki se s teboj jokajo. To so tvoji pravi in iskreni prijatelji.
- * Revež je vsak, ki hoče imeti več kakor ima.
- * Naše življenje je dnevnik¹⁾ Piši vanj samo dobro in razveselil te bode vselej.
- * Vrata našega kratkega življenja so grob — ključ je pa vera.

---

¹⁾ Dnevnik je knjiga, v katero pišemo razne dnevne dogodke za vse leto.

Razne stvari.

(Prebivalstvo na zemlji.) Neki francoski list objavlja, da živi sedaj na zemlji okolu 1480 milijonov ljudij, in sicer v Aziji 825,954.000, v Evropi 356,379.000, v Afriki 163,953.000, v Ameriki 121,713.000, na otokih in polutnih pokrajinah 7,500.400, v Avstraliji 3,230.000.

(Kako cvetice na oknih varovati mraza.) Cvetice na oknih zlasti po noči lahko trpé škodo po mrazu. Tega jih obvarujemo, ako jih čez noč pokrijemo s papirjem, n. pr. s starimi časniki, katerih je sedaj skoraj v vsaki hiši dovolj.

(Gosenična zalega.) Suho listje, katero ostane čez zimo še po drevju, je polno gosenične in razne mrčesne zalege, zato je moramo prej ko mogoče obrati, ako hočemo v prihodnji jeseni imeti sadje.

(Proti nahodu.) Vrži košček kafe v vrelo vodo ter vlačí počasi dotični sopar v nos, in to večkrat na dan vselej po 5—10 minut. Mnogim je to sredstvo pomagalo, da so se takoj iznebili nadležnega gosta.

(Pege ali maroge na obrazu) se baje odpravijo, ako drgnemo zvečer kožo s citronovim sokom.

(Kako dolgo naj spimo?) Zdravniki so na podlagi izkušenj to za življenje toli važno vprašanje rešili tako-le: Otrok do izpolnjenega 2. leta potrebuje na dan okoli 18 ur spanja, od 2. do 6. leta 14 ur, od 6. do 8. leta zadošča 12 ur na dan; od 8. leta do dôbe, ko človek doraste, treba mu na dan 10 ur spanja. Doraslemu človeku zadošča v obče 7—8 ur spanja na dan. Najprimernejši prostor za spanje je oni, ki ima 12—15°R. topline. Spanje pred polnočjo je zdravejše in bolj krepča nego ono po polnoči.

(Marljivost čebele.) Čebelarji so izračunali, da 3,750.000 čebelam treba, da obišejo 62.000 cvetov, predno naberejo pol kilograma medú. Zares: toliko marljivosti in vstrajnosti ni v nobenem bitju, od čebele.

(Med in mleko izvrstno zdravilo za otroke.) Pijača, napravljena iz pol litra kuhanega mleka in dveh do treh žlic medú je izvrstna pijača za slabotne otroke; jemlje se zjutraj in zvečer.

(Koliko pojé pajek.) Učenjak Libock je preračunil s tem, da je pajke opazoval in jih tehtal predno so jedli in pojedli, da je ta žival najbolj požrešna. Ko bi odrasel človek hotel primeroma toliko pojesti, kolikor pojé pajek, moral bi snesti na dan 2 vola, 13 koštrunov, kakih 10 prašičev, in 4 sode rib. — Poslej torej ne bomo smeli več govoriti: „Požrešen kakor volk“, temveč: „Požrešen kakor pajek.“

Kratkočasnice.

Razne lakote.

Nejče: „Oče, dajte mi košček sladkorja, sem lačen.“ Oče: Ljubi sinko, tu imaš kos kruha, to je za glad najboljše!“ Nejče: „Ali oče, jaz sem lačen samo za sladkor!“

Dober odgovor.

Hlapec nekega posestnika je vstrelil sosedovega psa. Soseđ ga toži. Na vprašanje sodnikovo, zakaj je vstrelil psa, odgovori hlapec: „Vgrizniti me je hotel, jaz sem se pa branil in ga ubil.“ „Tega bi ne smel storiti“, pravi sodnik. „Ti bi bil moral puško obrniti ter se braniti s kopitom.“ Nato hlapec: „To bi bil storil, ko bi se bil obrnil tudi pes ter me hotel vgrizniti z repom, ne pa z ostrimi zobmi.“

Dijak pri izkušnji.

Nekdo vpraša dijaka, kako se mu je pri izkušnji godilo. „Na prva tri vprašanja sem prav dobro odgovoril.“ — „No, kakšna pa so bila ta vprašanja?“ Dijak odvrne: „Kako se pišem, kje sem rojen in kedaj?“

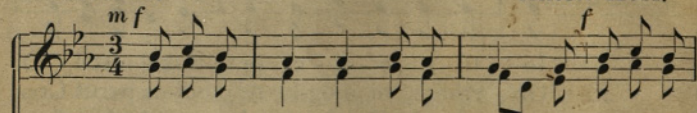
GLASBA.

1. Domovina.

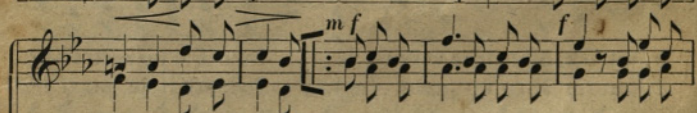
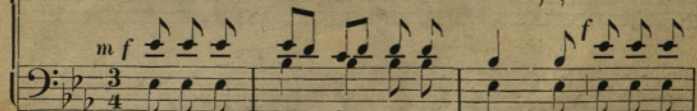
Besede Andrej Praprotnikove.

Slovesno.

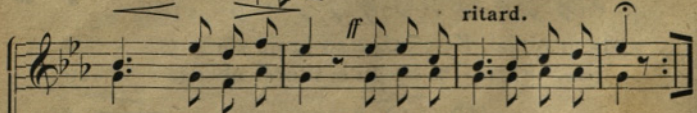
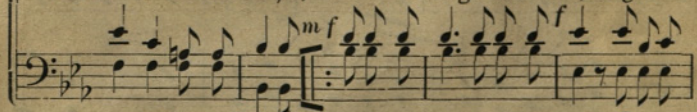
Anton Kosi.

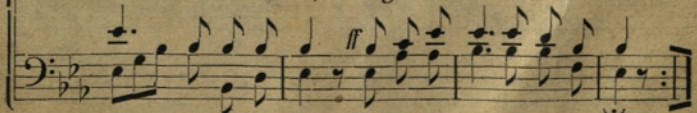
1. Be-se-da slad-ka, do-mo - vi-na! Ne pri-deš
2. Ko solnca žar na te-be si-je, Sr-ce ve-

1. več mi iz spo-mina; Kot iskra živa v srcu tliš. Ljubezen
2. se-lo v meni bi-je; A žalost tr-ga mi duhá, Megla ne-

1. k se - bi mi bu-diš, Ljubezen k sebi mi budiš.
2. sreč ak te ob-da, Megla nesreč ak te ob-da.

Opomnja: Ostali dve kitici poišči v šolski knjigi "Tretje Berilo" na str. 56. (izdaja iz leta 1896.)

2. Zaostali ptič.

Besede Simon Gregorčičeve.

Počasno.

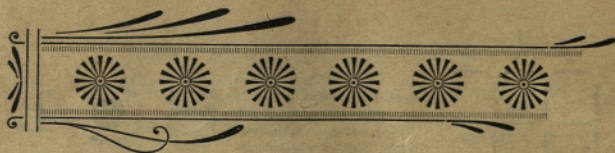
Anton Kosi.

1. In ti si e - di - ni še tu-kaj ostal, Oj
2. Oh vi-dim, ni mog-la te bol-na perut Črez

1. ptiček, od trume vese - le? In nič ti po sestrah kri-
2. morje ši-ro ko prene - sti; Strl sredi je po-ti jo

1. latih ni žal, Ki v južne so kraje zle - te - le?
2. lovec je krut Pri bregu si moral ob - se - sti!

Opomnja: Ostale tri kitice poišči v „Četrtem Berilu“ na strani 193 (izdaja iz l. 1897.)

Zmešana štrena

ali

kitica zastavic, rebusov, demantov ter
raznih drugih zabavnih nalog.

I.

Oče bôdec, mati gladka, deca sladka. Kaj je to?

Pravi kostanj.

Katera starka ima največ zób?

Ura.

Po sred vasi tele leži in k vsaki hiši rog moli.

Steza.

Spredaj živo, sredi suho, zadej dušo nosi. Kaj je to?

Plug in orač.

Imam veliko sodov polnih zrnja, pa pridejo tatje, prebijajo
sode in mi ukradejo zrnja.

Mak.

Kedaj zajca zobje bolé?

Kadar ga pes grize.

Kaj je to? Leti, pa nima perotnic, gre, pa nima nog,
pa nima života.

Sneg.

Strah pride v hišo, pobere vse nedolžne otročice, hiša pa
pri oknih ven zleti.

izteče.

Strah je mreza, otročiči ribice, hiša pa voda, ki iz mreže

Dva in trideset belih piščet, pa rdeč petelin med njimi. Kaj
je to?

Jezik med zobmi.

Kateri mesec je najkrajši?

Maj, ker ga pišemo samo s tremi črkami.

Kako se naredi, da vsi vidijo luč, samo gospodar ne.
Na glavo se mu postavi.

Kdaj skazujemo več časti od leti ali od imiz?

Po leti, zakaj po zimni ji vsak hrbet obrača.

II.

	2	8	13
1	3	9	14
	4	10	
5	6	11	15
	7	12	

Pridejanih pet kvadratov je sestavljenih iz 15 šibic. Ako odzameš 3 šibice, ostanejo trije kvadrati. Katere šibice moraš odzeti?

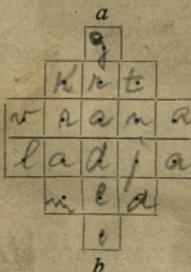
III.

IV.

Na lov se odpravita dva očeta in dva sina. Vsak vstrelji jednega zajca. Ko pridejo domov, preštejejo zajce, a bili so samo trije. In vendar je vstrelil vsak po jednega zajca; tudi med potjo se ni nobeden izgubil. Kako je to mogoče?

V.

soglasnik.

pod zemljo živeč žužkojed.

ptica pevka s prav neugodnim glasom.

mornarjevo domovje.

tečna in zdrava jed, čislajo jo zlasti otroci.

soglasnik.

Ako čitaš potem črke od *a* do *b*, dobiš ime lepega mesta Štajerske dežele.

VI

	go-	vsak	kri-	
	cer-	re	kri-	
vrh	ve-	bo-	ca	ca
te	Cer-	dan	po-	la.
	vlja	se-	ša	
	du-	zdra-	la	

VII.

Baš pri mostu so letele čez Savo gosi. Navzoči lovec vpraša ondi stoječega pastirja: „Koliko jih je vendar?“ Deček mu na to odgovori: „Ko bi jih bilo še enkrat toliko, kolikor jih je, in polovico toliko in četrtnina toliko in še ti lovec na vrh — bilo bi jih baš sto.“ Koliko gosi je letelo čez Savo?

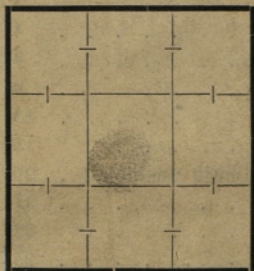
36 gosi

Razveza zmešane štrene
v VI. zvezku „Zabavne knjižnice“.

IV.

Čez številko 1888 se potegne sredi črta $\frac{1000}{1000}$; nad črto je štev 1000, pod črto istotako: skupaj torej 2000.

V.

S črticami označene črte
treba izbrisati, ostaneta še dva
kvadrata.

VI.

Prva rešitev.

<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
2	3	5
6	7	<u>9</u>

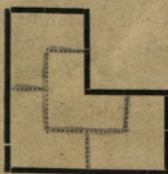
Druga rešitev.

1	<u>1</u>	<u>1</u>
2	<u>3</u>	5
6	<u>7</u>	9

Tretja rešitev.

<u>1</u>	1	1
<u>2</u>	<u>3</u>	5
<u>6</u>	7	9.

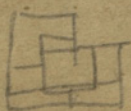
VII.

Njivo so raz-
delili, kakor ka-
žejo napikane
črte.

VIII.

Prva kmetica je
imela 18, druga pa
34 jajec.

KAZALO.

	Stran
Otrokova molitev pred jedjo in po jedi	3
Otroku	3
Deseti brat	4
Da vaju ločil ne bi!	9
Bog povrni!	9
Kujasti Janko	13
Bezgov cvet	15
Kolikrat se je Marija v svojem življenju nasmejala .	20
Koline	21
Ne poskušajte več tako!	22
Mali Mirko	25
Osel in konj	27
Kako je cesar Karol Veliki kaznoval gizdavost svojih dvoraničev	28
Sv. Martin in berač	30
Leska	31
O krotanju divjih živalij	34
Pregovori, izreki in pametnice	38
Razne stvari	40
Kratkočasnice	42
Glasba: Domovina	43
Zaostali ptič	44
Zmešana štrana	45

